उदानइतिएतेषामुत्तरोत्तरस्यपूर्वपूर्वकार्यत्वात्उत्तरोत्तरंस्थूलत्वंज्ञेयं ॥३३॥ अनपत्यइतिप्राणस्यकार्यांतरंनास्तिसर्वापेक्षयास्थूलत्वंचदर्शितं ॥ ३४ ॥ पिंडेप्राणकार्यंप्राणशब्दप्रवृत्तिनिमित्तंचाह प्राणिना मिति ॥३५॥ अस्यैवाधिदैवकर्मनामनीआह प्रेरयतीतिसार्धेन धूमोष्मजान्मेघान्स्नेहंस्नेहत्वंअथवास्नेहगुणयुक्तजलवृष्टिकालंप्राप्यअंबरेप्रेरयतीतियोजना सएववायुर्धूमज्योतिःस्नेहक्रमेणविद्युत्त्वंप्राप्य महाद्युतिश्चभवति विद्युद्भइतिपंचमील्यब्लोपे प्रथमः विष्णुदेवसमानादिक्रमेणसप्तमोपिसंहारक्रमेणप्रथमइत्यर्थः अयंभावः पूर्वोदाहृतघ्राणांतहृन्नाभिपादांगुष्ठानांमध्येऽन्यतमेस्थानेप्राणंनिरोध्यनीलव र्णंप्राणंओंयमितिबीजशरीरंसंचितयन् योगीकियताकालेनसिद्धिंप्राप्तोजीवतैवशरीरेणप्रवहमार्गेणसंचरति देहांतेचप्रवहेणतादात्म्यंप्राप्नोति एवंसर्वत्रप्रयोगोज्ञेयइति ॥ ३६ ॥ आध्यात्मिकस्यापानस्याधिदै वकर्मनामनीआह आवहइति भचक्रंआसमंताद्वहतीत्यावहः ॥ ३७॥ आदत्तेन्नमनेनोद्दीपकेनजठराग्निरित्यादानोऽपानः अपानस्यजाठरोद्दीपकत्वमाहयाज्ञवल्क्यः स्वयंत्वपानंसंप्राप्यतेनैवसहमारुतः प्र

उदानस्तस्यपुत्रोभूद्व्यानस्तस्याभवत्सुतः॥अपानश्चततोज्ञेयःप्राणश्चापिततोपरः॥३३॥अनपत्योभवत्प्राणोदुर्धर्षःशत्रुतापनः॥ पृथक्कर्माणितेषांतुप्रवक्ष्यामि यथातथं॥ ३४॥ प्राणिनांसर्वतोवायुश्चेष्टांवर्तयतेपृथक् ॥ प्राणनाच्चैवभूतानांप्राणइत्यभिधीयते॥३५॥ प्रेरयत्यभ्रसंघातान्धूमजांश्चोष्मजांश्चयः॥ प्रथमः प्रथमेमार्गेप्रवहोनामयोनिलः॥३६॥ अंबरेस्नेहमभ्येत्यविद्युद्भश्चमहाद्युतिः॥ आवहोनामसंवातिद्वितीयःश्वसनोनदन्॥३७॥ उदयंज्योतिषांशश्वत्सोमादी नांकरोतियः॥ अंतर्देहेषुचादानंयेवदंतिमनीषिणः॥३८॥ यश्चतुर्भ्यःसमुद्रेभ्योवायुर्धारयतेजलं॥ उद्धृत्याददतेचापोजीमूतेभ्योंबरेनिलः॥३९॥ योद्भिःसंयो ज्यजीमूतान्पर्जन्यायप्रयच्छति॥ उद्वहोनामबंहिष्ठस्तृतीयःससदागतिः॥ ४० ॥ समुत्थमानाबहुधायेननीताःपृथग्घनाः॥ वर्षमोक्षकृतारंभास्तेभवंतिघना घनाः॥४१॥ संहतायेनचाविद्धाभवंतिनदतांनदाः॥ रक्षणार्थायसंभूतामेघत्वमुपयांतिच॥ ४२ ॥ योसौवहतिभूतानांविमानानिविहायसा॥ चतुर्थःसंव होनामवायुःसगिरिमर्दनः॥ ४३ ॥

वातिज्वलनंतत्रप्राणोमध्यगतंपुनः वायुनावाजितोवन्हिरपानेनशनैःशनैः तदाज्वलतिविप्रेंद्रेसकलेदेहमध्यमे प्राणःअपानंप्राप्यप्रवर्त्यज्वलनंप्रवातिप्रवर्त्तयति अपानेनवायुनावाजितःवीजितः वोविधूनने जुक्इतिजुगंताद्वाधातोर्निष्ठायांरूपं हेविप्रेंद्रेगार्गिइतियाज्ञवल्क्यश्लोकार्थः आदानइत्यपानस्यनामांतरंयोगिप्रसिद्धमित्यर्थः अंतर्देहेष्वित्यर्धेउदानमितिपाठेउत्तरान्वयि ॥३८॥ उद्धृत्यादानसाम्याद्बुद्बुहादान योरैक्यं ॥३९॥ पर्जन्यायवृष्ट्यभिमानिदेवतायै बंहिष्ठःअतिशयेनबहुः ॥४०॥ वर्षमोक्षायकृतःआरंभोयैस्ते रिच्यमानोमेघःपूर्णापूर्णत्वाद्घनाघनउच्यतइत्यर्थः ॥४१॥ संहताःसंघीभूताअपियेनहेतुनातेपृथ कुआविद्धाःप्रक्षिप्ताभवंति अतस्तेषांवाद्यमानवेणुवन्नदतांशब्दंकुर्वतांनदाइतिनामभवति रक्षणार्थायगोस्तनवत्सेचनात्रिक्ताअपितेमेघत्वंयांति मिहसेचनइतिधातुः नतुनीरसफलवन्नश्यंतीत्यर्थः ॥ ४२ ॥ योसाविति वर्धनइतिपाठेपिसएवार्थः वृधुहिंसायामितिधातोरूपं ॥ ४३ ॥

Digitized by Google